

Предизвикателства пред обучението на преподаватели по професионална подготовка за работа с данни

Предварителни резултати от изследователски проект „Компетентностен модел за учители по професионална подготовка и наставници в дуално обучение за работа с данни при педагогически решения и развитие на грамотността за работа с данни на учениците в теорията и практиката по професия“

д-р Христо Христозов, Граждански институт
Екип на Граждански институт

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ

УМЕНИЯ ДНЕС, УСПЕХ УТРЕ

Компетентностен модел за учители по професионална подготовка и наставници в дуално обучение

Работа с данни при педагогически решения
и развитие на грамотността за работа с данни
на учениците в теорията и практиката
по професия

ДАННИ

за по-добри решения

УЧЕНЕ ЧРЕЗ ПРАКТИКА

в реална работна среда

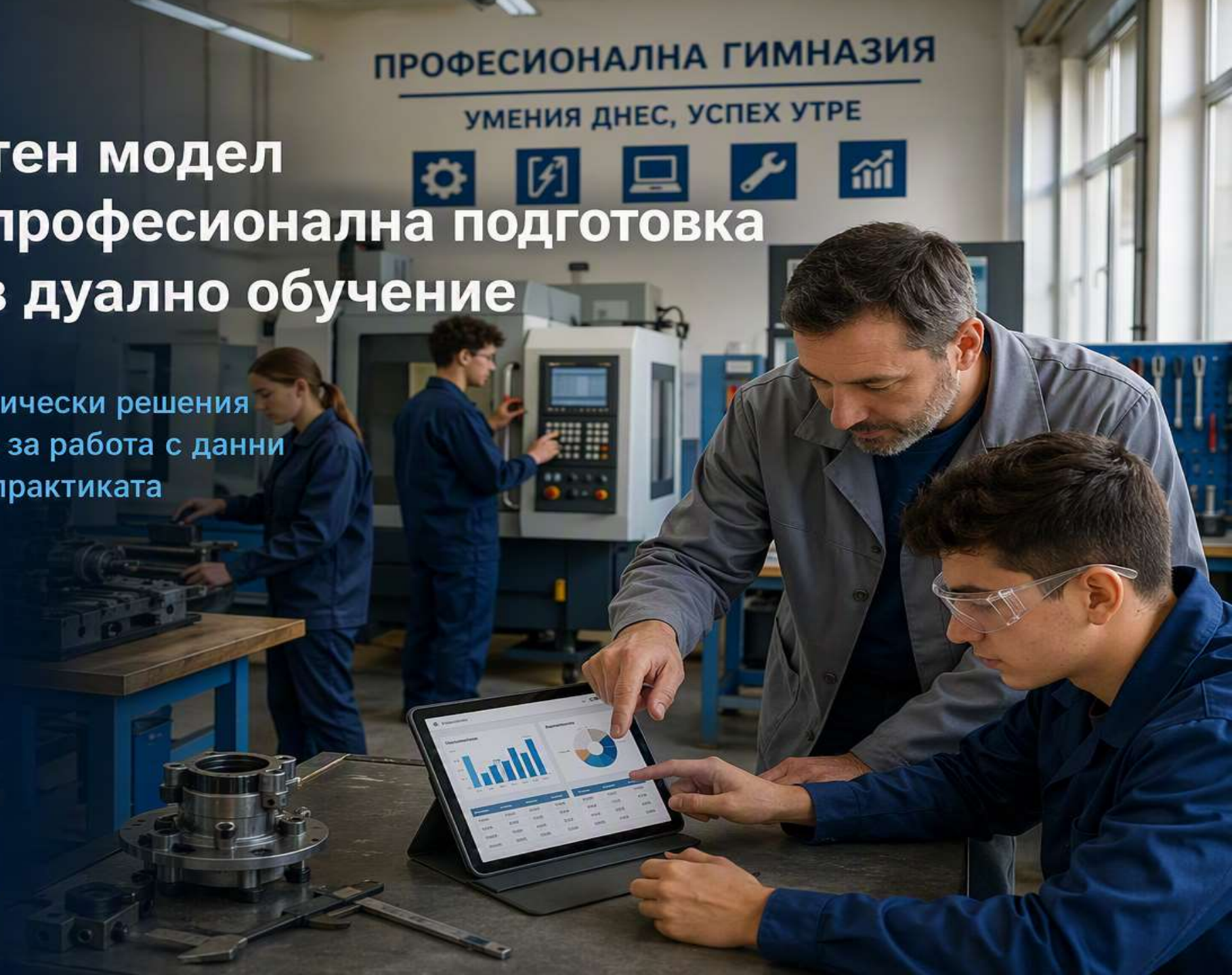
ПАРТНЬОРСТВО

училище – предприятие

УМЕНИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО

грамотност за работа с данни

Цел и очакван резултат

Модел за учителя, модел за наставника и практическа рамка за прилагане.

Цел

Да се предложи цялостен компетентностен модел за работа с данни в професионалната подготовка и дуалното обучение, валиден за теория, практика и реална работна среда.

Два фокуса

- 1) Учителят/наставникът използва данни за педагогически решения.
- 2) Учителят/наставникът развива у учениците грамотност за работа с професионални данни.

Резултат

Модел с области, индикатори, нива на зрялост, доказателства, инструменти за оценяване и пътна карта за внедряване в професионална гимназия и предприятие.

От нормативна и концептуална основа към компетентностен модел, зрялост и внедряване

1

Основания

нормативна, стратегическа и научна рамка

2

Базов модел

данни → индикатори → анализ →
решение → действие → ефект

3

Учителят в ПОО

решения с данни + преподаване на
data literacy

4

Наставникът

медиатор между фирмените данни и
учебните резултати

5

Зрялост и оценяване

нива, доказателства, инструменти,
индекс

6

Внедряване

пътна карта за училище – предприятие
– ученик

I. Основания и изходна логика

Защо компетентностният модел трябва да обхване едновременно педагогически решения и ученическа грамотност за работа с професионални данни.

Нормативна рамка: ПОО и дуално обучение

Моделът надгражда действащите функции и цели, без да ги подменя.

зпоо

ПОО е свързано с квалифицирана работна сила, професионална реализация, качество, резултати от ученето и достъп до пазара на труда. Данните са необходим инструмент за доказване и подобряване на тези резултати.

Наредба № 1 за дуално обучение

Дуалното обучение е партньорство между работодател и институция. Практическото обучение се провежда в реална работна среда и изисква наставник, който ръководи, контролира, съветва и оценява.

Заповед РД09-997

Програмата за наставници предвижда педагогически, психологически, методически, организационни и социални компетентности. Моделът добавя специфичен слой: работа с данни при обучението чрез работа.

Европейска и национална квалификационна рамка

Знания, умения, самостоятелност и отговорност се превеждат в професионални действия с данни.

ЕКР/НКР

Квалификациите се описват чрез резултати от ученето. Това позволява компетентността за работа с данни да се формулира като видимо поведение: какво ученикът и учителят знаят, могат и прилагат.

Професионална компетентност

Професионалните данни стават част от резултатите от ученето: измерване, записване, проверка, сравнение със стандарт, аргументиране на решение и комуникация на резултат.

Последица за модела

Индикаторите трябва да разграничават равнища: изпълнение по инструкция, самостоятелна употреба, критична интерпретация, пренос към нова ситуация и отговорност за качеството.

Стратегическа обосновка

Данните свързват качество, приобщаване, пазар на труда и дигитална трансформация.

Измеримост и устойчивост

Стратегическата рамка поставя акцент върху партньорство, иновативност, измеримост, отчетност и устойчивост на резултатите. Това изисква училищни екипи, които умеят да работят с доказателства.

Дигитални и ИИ системи

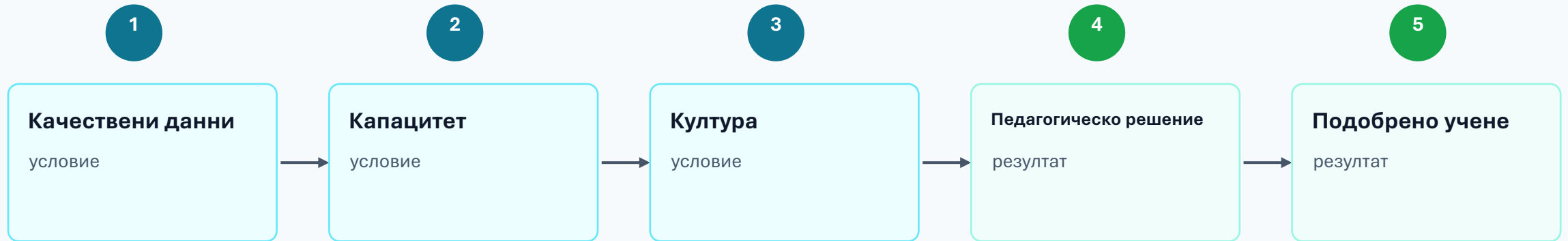
Докладът на Световната банка за ИИ в българското училище поставя теми за дигитална готовност, данни, инструменти и капацитет на учители и администратори.

Права, риск и управление

UNICEF подчертава, че данните и EdTech могат да подобрят учене и подкрепа, но изискват защита на децата, неприкосновеност, недискриминация и отговорно управление.

Основна теория на промяната

Данните имат стойност само когато водят до действие и проследяване на ефекта.

Извод за компетентностния модел

Той трябва да оценява не само дали учителят или наставникът събира данни, а дали ги използва отговорно, критично и колегиално за конкретна промяна в преподаването, практическата задача или подкрепата.

Базов цикъл: от данни към педагогическо действие

Общата логика за учители и наставници.

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Какво означава „данни“ в професионалното обучение

Данните не са само оценки и таблици, а следи от професионално действие.

Образователни данни

текущи оценки,
входни/изходни равнища,
отсъствия, участие,
поведение, резултати от
НВО/ДЗИ/държавни изпити,
самооценка, анкети,
електронен дневник

Професионални данни

технологични карти,
калкулации, измервания,
норми, показатели за
качество, дефекти, грешки,
безопасност, време за
изпълнение, ресурси,
отпадък, производителност

Контекстуални данни

данни от работодатели,
наставници, клиенти,
родители, училищни екипи,
среда на практика,
оборудване, условия,
социални и организационни
барииери

Данни за подкрепа

ранни сигнали за риск,
нужда от диференциране,
напредък след интервенция,
достъпност, допълнителна
подкрепа, индивидуален
план и ефект от мерките

Качество на данните: условие за справедливи решения

Ниското качество на данните води до неправилна подкрепа, оценяване и планиране.

Точност и надеждност

Данните трябва да отразяват реално изпълнение, а не случайни впечатления. Проверяват се грешки, непълноти, двойни записи и несъответствия.

Контекстуална пригодност

Данните са полезни само ако отговарят на педагогическия въпрос: например защо учениците грешат в калкулация, а не само колко са слабите оценки.

Разбираемо представяне

Таблицы, рубрики и графики трябва да са четими за учители, наставници и ученици, за да подкрепят общо тълкуване и действие.

Достъп и защита

Данните трябва да са достъпни за легитимните участници, но защитени от неправомерна употреба, стигматизация и нарушаване на неприкосновеността.

Централната идея

Наличието на данни не гарантира решения, основани на данни.

Проблем

Училищата събират много данни, но често не ги превръщат в информация за подобрене.

Решение

Екипи за данни работят по структуриран цикъл: проблем → хипотези → данни → информация → знания → действие.

Ефект

Повече професионално учене, по-конкретни мерки и проследяване.

Днес

Данните от системите се използват за подкрепа, не само за отчет.

Двете истории: училище, основано на данни, срещу интуитивно училище

Сценариите показват разликата между доказателствено и реактивно управление.

Училище с екипи за данни

- работи по реални проблеми
- формулира проверими хипотези
- събира входни, процесни и изходни данни
- обсъжда данните колегиално
- прилага мярка и оценява ефект

Училище на интуицията

- използва общи обяснения
- данните са в системите, но не се анализират
- мерките са еднократни и общи
- липсва проверка на ефекта
- учителите и наставниците работят изолирано

Бариири: защо училищата остават при интуицията?

Предварителни резултати от пилотното изследване: Най-често липсва капацитет, време и култура за анализ.

Време

няма защитени срещи за анализ

Умения

липсва подготовка за интерпретация

Качество

данните са непълни или несъпоставими

Страх

данните се възприемат като контрол

Изоляция

липсва споделен анализ

Системи

повече отчетност, по-малко аналитичност

Ключова дилема за учителите и наставниците: „имаме данни“ не означава „учим от данни“.

II. Компетентностен модел на учителя по професионална подготовка

Две свързани компетентности: работа с данни за педагогически решения и развитие на грамотност за работа с данни у учениците.

Общ профил на учителя в ПОО – технологичен ментор

Учителят е педагог, оценител, дизайнер на задачи, координатор с бизнеса и анализатор на доказателства .

Педагог

планира, преподава и подкрепя според резултатите от ученето

Професионален експерт

свързва теория, технология, стандарти и професионални индикатори

Оценител

използва рубрики, критерии и данни от изпълнението

Координатор

работи с работодатели, наставници, родители и екипи

Дизайнер на задачи

създава реални или симулирани задачи с данни

Анализатор

превръща данните в решение и проследява ефект

Двете нови области в компетентностния модел

Едната е за решенията на учителя, другата е за ученическото учене.

Област А: педагогически решения, основани на данни

Учителят събира, анализира, интерпретира и използва образователни, професионални и контекстуални данни за планиране, диференциране, подкрепа, оценяване, подготовка за изпити и подобряване на теорията и практиката.

Област В: развитие на грамотност за работа с данни у учениците

Учителят интегрира данни, доказателства и професионални индикатори в учебни задачи, така че учениците да разпознават, събират, проверяват, анализират, интерпретират, визуализират, използват и комуникират данни.

Област А: компетентност за педагогически решения с данни

Основна дефиниция и обхват.

Дефиниция

Учителят по професионална подготовка използва данни за напредъка, затрудненията, участието, отсъствията, мотивацията, практическите умения, професионалното поведение, безопасността и качеството на изпълнение, за да взема обосновани педагогически решения.

Планиране

избор на цели, теми, последователност

Диагностика

пропуски, грешки, групи в риск

Диференциране

задачи по ниво, темп и подкрепа

Оценяване

критерии, рубрики, доказателства

Подкрепа

ранни мерки и проследяване

Изпити

подготовка по данни от НИП/ДОС

Индикатори за област А

Как се изразява компетентността в практиката на учителя.

Подкомпетентност	Видимо поведение	Примери за доказателства
A1. Педагогически въпрос	формулира конкретен проблем, преди да избере данни	план на урок; анализ на тема; протокол от екип
A2. Източници и качество	използва повече от един източник и проверява точност	оценки + отсъствия + рубрика + наблюдение
A3. Анализ	разпознава модели, причини и групи ученици	таблица, графика, кратък аналитичен извод
A4. Решение	избира конкретна педагогическа интервенция	адаптирана задача, групиране, допълнителна подкрепа
A5. Проследяване	сравнява резултати преди/след действието	повторна рубрика, вход/изход, портфолио
A6. Етика	избягва стигматизация, защитава лични данни	анонимизирани анализи, ясни права на достъп

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Област А в теорията на професията

Данните подпомагат обяснение, диагностика и избор на методически подход.

Планиране на теория

Учителят използва входни данни, предходни резултати, грешки от тестове и затруднения при понятия, за да подреди съдържанието и да избере примери.

Преподаване

При обяснение на понятия включва данни, таблици, графики, стандарти, нормативи, технологични схеми и професионални индикатори.

Оценяване

Използва не само крайна оценка, а анализ на грешки: кое учениците не разбират, при кои стъпки възниква проблем и каква подкрепа е нужна.

Област А в практиката на професията

Практическото обучение генерира най-богатите професионални данни.

Наблюдение на изпълнението

Учителят регистрира време, последователност, безопасност, точност, качество на продукт/услуга, грешки, дефекти и поведение на работното място.

Анализ на причините

Разграничава липса на знание, неразбиране на инструкцията, слабост в измерване, неправилна организация, неувереност или рисково поведение.

Педагогическа реакция

Променя задачата, демонстрира повторно, групира ученици, въвежда чеклист, дава модел, планира повторно упражнение и проследява напредъка.

Област В: развитие на грамотност за работа с данни у учениците

Професионално приложима компетентност, а не само техническо умение.

Дефиниция

Учителят планира, преподава, оценява и подобрява обучението така, че учениците да могат да разпознават, събират, проверяват, организират, анализират, интерпретират, визуализират, използват и комуникират данни за решаване на реални професионални задачи.

Компетентност за работа с данни

събиране, обработка, представяне, тълкуване

Изследователско мислене

въпрос, доказателства, извод, аргумент

Професионално приложение

качество, безопасност, ресурс, клиент, технология

Етична и критична употреба

непълни, чувствителни, подвеждащи или неправилно използвани данни

Ученическа грамотност за данни: 10 способности

Какво трябва да може ученикът в професионален контекст.

№	Способност	В професионална задача ученикът...
1	Разпознава данни	различава данни, информация, доказателство и показател
2	Събира	измерва, наблюдава, записва, попълва формуляр
3	Проверява качество	търси точност, пълнота, актуалност и надеждност
4	Организира	структурира в таблица, дневник, карта или чеклист
5	Анализира	сравнява, изчислява, групира, открива модел
6	Интерпретира	обяснява какво означават данните за процеса
7	Визуализира	прави графика, схема, табло или кратък отчет
8	Решава	избира действие спрямо стандарт, ресурс, риск или клиент
9	Комуникира	аргументира извод пред учител, екип или наставник
10	Действа етично	пази лични и фирмени данни; не манипулира резултати

Мечтайте дръзко-и иредизвикателства пред ооучението на преподаватели за работа с данни

Подкомпетентности на учителя за област В

От професионалните данни към учебна задача и оценяване.

Код	Подкомпетентност	Какво прави учителят	Доказателство
B1	Професионални данни	идентифицира данните и индикаторите в професията	карта на данни по тема/модул
B2	Учебен дизайн	създава задачи с реални/симулирани професионални данни	задание, казус, работен лист
B3	Практическо събиране	организира измерване, наблюдение, записване	чеклист, дневник, карта за наблюдение
B4	Анализ и аргумент	изисква сравнение, извод и професионално решение	рубрика с критерий за аргументация
B5	Визуализация и отчет	учи учениците да представят данни разбираемо	таблица, графика, кратък отчет
B6	Етика и сигурност	въвежда правила за лични, фирмени и чувствителни данни	инструктаж, правила, анонимизирани примери

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Примери за задачи с професионални данни

Задачата трябва да изисква анализ и решение, а не само попълване.

Теория

Сравнете три технологични карти и изчислете как промяна в разходната норма влияе върху себестойност, качество и отпадък. Обосновете коя карта е най-подходяща.

Практика в училище

Измерете време, брой грешки и качество при изпълнение на операция. Попълнете чеклист и предложете една промяна в организацията на работното място.

Реална работна среда

Анализирайте данни от фирмена процедура: наличност, дефект, клиентска обратна връзка или безопасност. Сравнете с фирмен стандарт и предложете действие.

Оценяване

Рубриката оценява точност на данните, проверка, анализ, професионална аргументация, визуализация и етична употреба, не само крайния продукт.

Свързване на област А и област В

Учителят работи с данни и едновременно учи учениците да работят с данни.

А. Данни за решения на учителя

- анализ на резултати
- диагностика на затруднения
- диференциране
- подкрепа
- проследяване на ефекта

Синергия

Когато учителят анализира доказателства от ученическа работа с данни, той едновременно подобрява преподаването и развива професионалната грамотност на учениците.

В. Данни като учебно съдържание

- професионални данни
- задачи с измерване
- анализ и аргумент
- визуализация
- етика и комуникация

Верификация на компетентността модел – чрез одобрени от МОН на програми за обучителни курсове по Наредба 15

Курсовете показват две свързани посоки: дигитални инструменти и професионална работа с данни

Специализиран софтуер

- Хотелиерство и ресторантьорство: софтуер, ресурси и финансово управление (2020)
- Строителство: информационни системи (2020)
- Туризм: организиране на туристически пътувания (2026)
- Събития: дигитални инструменти и иновативни решения (2026)
- Методология за преподаване на специализиран софтуер

Фокус: инструментът като професионална среда за действие.

Работа с данни

- GDPR, защита на лични данни и информационна сигурност (2020)
- Въведение в работата с данни (2025)
- Управление на образователни институции, основани на данни (2025)
- Инструменти, методи и критично мислене чрез данни (2025)
- Секторни приложения: туризъм, строителство, отчетност и проекти (2025–2026)

Фокус: данните като доказателство за решение и качество.

инструмент

данни

доказателства

професионално решение

III. Компетентностен модел на наставника в дуално обучение

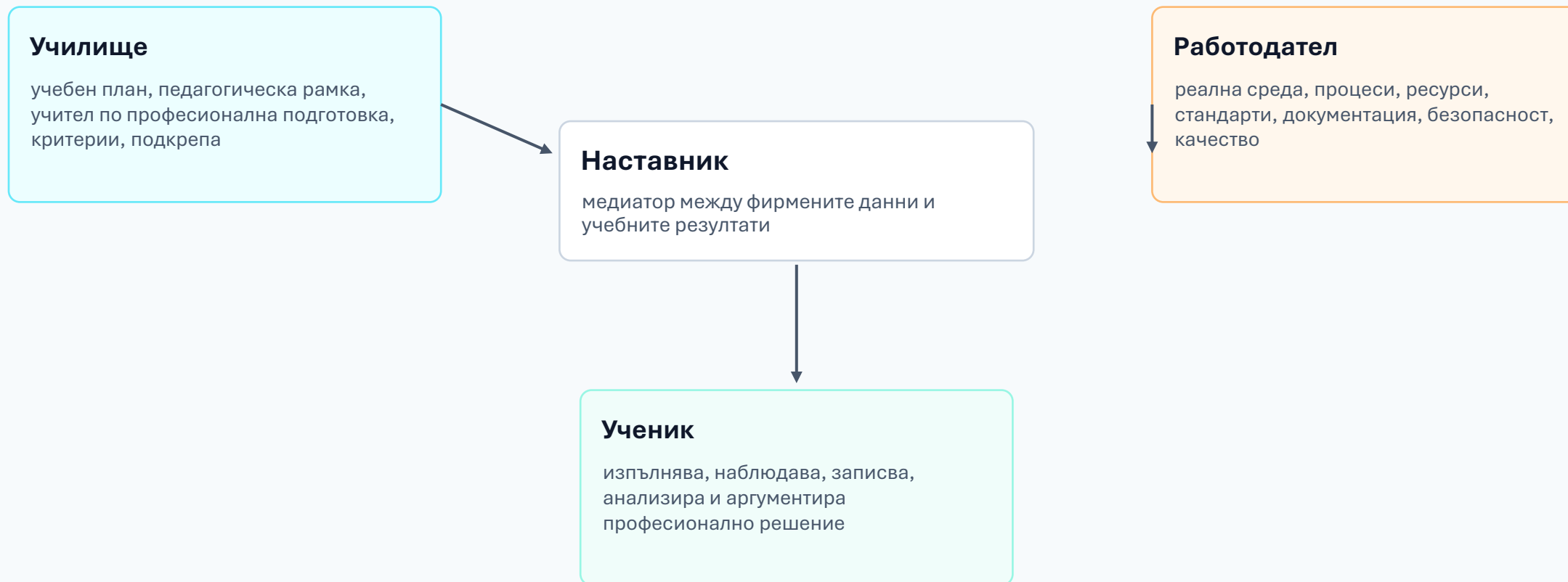

Наставникът не дублира учителя: той превежда реалните фирмени данни в обучителен опит и професионална преценка.

Дуалното обучение като тристранен модел

Училище – работодател – ученик: обща отговорност за професионален напредък.

Нормативна роля на наставника

Функциите на наставника създават пряко основание за компетентност за работа с данни.

Планира и участва

Наставникът участва в разработване/актуализиране на учебни програми, изпълнение на планове и разработване на дидактически материали.

Организира и демонстрира

Подготвя работно място, документация, инструменти и материали; демонстрира процеси; поставя практически задачи.

Контролира и оценява

Следи за ЗБУТ, дава съвети, контролира изпълнението, оценява качеството и подкрепя адаптацията на обучавания.

Компетентност на наставника за педагогически решения с данни

Данни от реална работна среда → педагогически извод → следваща задача, подкрепа или оценяване.

Дефиниция

Наставникът наблюдава, записва, интерпретира и използва данни за изпълнението, безопасността, качеството, темпа, грешките, поведението и напредъка на ученика, за да планира следващи практически задачи, обратна връзка и оценяване в координация с учителя.

1

наблюдение на изпълнение

2

запис и доказателства

3

анализ на грешки и риск

4

обратна връзка

5

оценяване с критерии

6

координация с училище

Компетентност на наставника за грамотност за работа с данни на ученика

В реалната работна среда ученикът вижда последиците от данните.

Област	Какво прави наставникът	Какво развива у ученика
Разпознаване	показва кои данни възникват в процеса	различава параметри, показатели, стандарти
Записване	изисква точност при попълване на документ/система	събира и регистрира данни от изпълнение
Сравнение	насочва към стандарт, норма или критерий	проверява отклонения и качество
Решение	пита „какво следва от тези данни?“	обосновава професионално действие
Етика	обяснява фирмена, клиентска и лична чувствителност	пази данни и не манипулира резултати
Рефлексия	обсъжда с учителя и ученика напредъка	прави самооценка и план за подобрене

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Роли на учителя и наставника: разграничение и съгласуване

Компетентностният модел работи само ако ролите са ясно определени.

Учител

Дефинира резултатите от ученето, планира теория и училищна практика, оценява педагогическия напредък, осигурява методическа подкрепа и събира училищни доказателства.

Наставник

Поставя реални задачи, наблюдава изпълнение, осигурява данни от процеса, дава професионална обратна връзка, следи безопасност и качество.

Обща зона

Единни критерии, рубрики, чеклисти, доказателства за напредък, интервюта, портфолио и план за следващо учене. Тук данните стават мост между училище и предприятие.

IV. Модел за оценка на зрялостта на работата с данни

Зрялостта измерва доколко данните се използват системно, етично, критично и професионално за решения и за ученическа грамотност.

Модел за оценка на зрялостта на работата с данни: дефиниция

Интегриран модел за учители по теория, практика и наставници в дуално обучение.

Дефиниция

Зрялост на работата с данни е степента, в която учителят или наставникът системно, етично, критично и професионално използва образователни, професионални и контекстуални данни, за да взема педагогически решения и да развива у учениците способност да използват данни за професионални задачи.

Измерение 1

Употреба на данни за собствени педагогически решения: планиране, оценяване, подкрепа, подготовка за изпити, подобряване на практиката.

Измерение 2

Развитие на ученическа грамотност за данни: задачи, професионални данни, анализ, интерпретация, визуализация, комуникация и етика.

10 области на зрялост

Области М1–М10 за оценка на учител и екип.

Код	Област	Какво оценява
М1	Педагогически въпроси и цели	дали започва от ясен проблем, а не от налична таблица
М2	Източници и качество на данните	релевантност, точност, навременност, повече от един източник
М3	Анализ и интерпретация	превръщане на данните в смислен педагогически извод
М4	Педагогически решения	избор на конкретни действия въз основа на анализа
М5	Теория на професията	адаптиране на преподаването по теория с данни
М6	Практика на професията	данни от наблюдение, практическо изпълнение, качество и безопасност
М7	Преподаване на професионални данни	учениците работят с реални/симулирани професионални данни
М8	Оценяване и доказателства	рубрики, портфолио, задачи, резултати и критерии
М9	Етика и защита	критична, безопасна и недискриминационна употреба
М10	Колегиална култура	екипи, наставници, работодатели и проследяване на ефекта

Нива на зрялост 0–4

Скалата описва преминаването от липса на системност към доказуемо подобрение.

0

Липсва/случайно

данните са разпилени,
използват се по
впечатление

1

Начално

има отделни данни, но
анализът е
непоследователен

2

Функционално

данните се използват в
планиране и оценяване

3

Системно

има цикъл,
инструменти,
доказателства и екипно
обсъждане

4

Трансформиращо

данните водят до
устойчиво подобрение
и учене на учениците

Доказателства за оценка на зрялостта

Оценката трябва да комбинира самооценка, наблюдение, документи и резултати.

Планиране

годишно/тематично планиране, учебни задачи, анализ на входни данни

Преподаване

наблюдение на теория и практика, чеклисти, работни листове

Оценяване

рубрики, критерии, ученически продукти, портфолио

Практика

данни за качество, безопасност, време, грешки, ресурси, наставническа обратна връзка

Координация

протоколи с работодател/наставник, общи критерии, планове за подкрепа

Ефект

данни преди/след интервенция, анализ на напредък, план за развитие

Минимален пакет инструменти

Инструментите превръщат модела в приложима оценка и план за развитие.

Инструмент	За кого	Какво измерва
Анкетна карта за самооценка	учители/наставници	нагласи, увереност, практика, нужди
Рубрика за урок по теория	учител	използване на данни в обяснение, задачи и оценяване
Рубрика за практическо обучение	учител/наставник	наблюдение, критерии, безопасност, качество
Рубрика за учебна задача с данни	ученици/учител	професионални данни, анализ, аргумент, етика
Карта за портфолио	учител	доказателства за планиране, действие и ефект
Интервю и анкета	учители, ученици, работодатели	контекст, бариери, съгласуване
Матрица за индекс	екип	изчисляване на зрялост по области М1–М10
План за развитие	учител/МО/предприятие	приоритети, обучение, срокове, доказателства

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Матрица за индекс на зрялост

Примерна логика за количествено обобщаване без загуба на качествени доказателства.

Стъпка 1: оценяване

Всяка област М1–М10 се оценява по скала 0–4 въз основа на доказателства.

Оценката се прави от минимум два източника: самооценка + наблюдение/портфолио/интервю.

Стъпка 2: претегляне

За пилотно приложение всички области може да имат равна тежест. При следващ етап могат да се поставят по-високи тежести за М2, М3, М4, М7 и М9.

Стъпка 3: профил

Индексът не е само число. Представя се радарен профил и кратък аналитичен извод: силни области, рискове, нужди от обучение и следващ експеримент с данни.

V. Обучителни нужди и развитие на капацитет

Компетентностният модел трябва да води до ясна квалификационна подкрепа за учители и наставници.

Оценка на обучителните нужди

Методологиите разграничават знания, умения, нагласи, бариери и организационни условия.

Какво се оценява

- познаване на данните
- умения за събиране и анализ
- интерпретация и решение
- етична употреба
- дизайн на задачи
- увереност и тревожност
- нужда от инструменти

Как се оценява

- анкетна карта
- казусна задача
- рубрика за задача с данни
- наблюдение на урок/практика
- интервю/фокус група
- анализ на портфолио
- протокол с работодател

Как се използва

- профил на нуждите
- приоритизиране
- план за квалификация
- пробна интервенция
- проследяване на ефекта
- споделяне в МО/екип
- актуализация на модела

Предложение за модулна квалификация

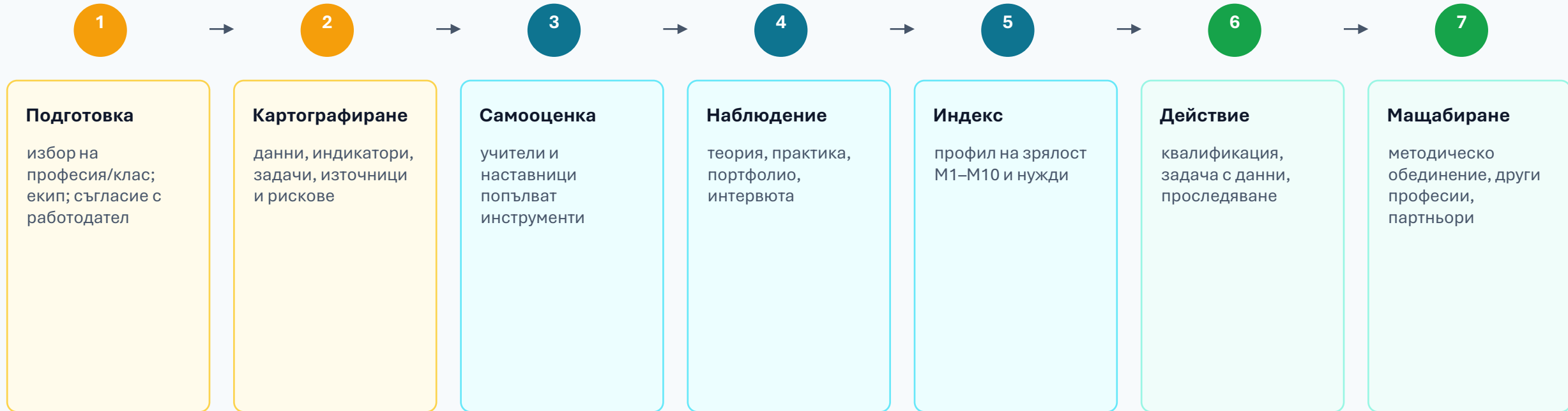
Кратки практически модули, свързани с доказателства от оценката.

Модул	За кого	Очакван продукт
1. Данни в ПОО и дуалното обучение	учители + наставници	карта на професионалните данни по професия/модул
2. Качество, етика и защита	учители + наставници	правила за работа с учебни, лични и фирмени данни
3. Анализ за педагогически решения	учители	мини анализ: проблем → данни → извод → действие
4. Задачи с професионални данни	учители	учебна задача с данни + рубрика
5. Наставническа обратна връзка с данни	наставници	чеклист за наблюдение и разговор с ученик
6. Екипи за данни	учителски екипи	протокол за екипен анализ и план за интервенция
7. Портфолио и доказателства	учители/наставници	портфолио с артефакти и анализ на ефекта

Мечтайте дръзко-Предизвикателства пред обучението на преподаватели за работа с данни

Пътна карта за внедряване в училище и предприятие

От пилотно приложение към устойчив компетентностен модел.

Рискове и принципи за проверка

Работата с данни трябва да подкрепя, а не да наказва или стигматизира.

Риск: механично използване

Данните се третират като самоцел или отчетност.

Принцип: всеки анализ започва с педагогически въпрос и завършва с действие.

Риск: ниско качество

Неточни, непълни или закъснели данни водят до грешни решения.

Принцип: проверка на точност, контекст и пригодност.

Риск: етикети и дискриминация

Данните могат да затвърдят ниски очаквания.

Принцип: данните служат за подкрепа, приобщаване и високи очаквания.

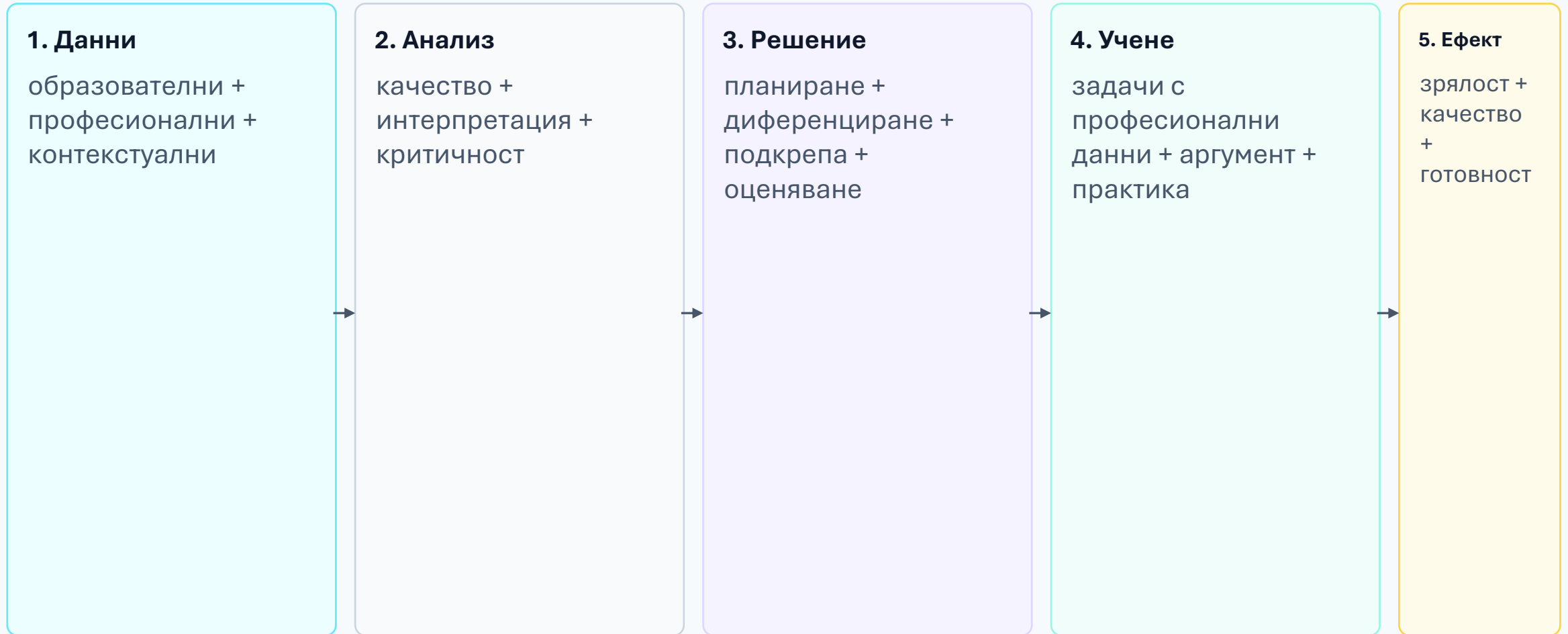
Риск: нарушение на лични/фирмени данни

Професионалната практика включва чувствителни данни.

Принцип: минимизация, достъп по роля, анонимизация и етични правила.

Интегриран компетентностен модел

Една рамка за училище – предприятие – ученик.

Какво означава „възможност за квалификация“

Одобрената програма може да бъде избрана според роля, училищен приоритет и очакван практически резултат.

Ключов принцип: квалификацията не е само участие в курс, а механизъм за превръщане на одобрена програма в измерим училищен резултат.

Квалификационна пътека „Данни за решения“

От базова грамотност към прилагане на данни в управление, преподаване и професионален контекст – одобрени курсове по Наредба 15.

Приложим резултат

учебна задача с данни, училищен анализ, индикатори за напредък, решения за подкрепа на учениците и професионални казуси с реални данни.

Ключови изводи

Какво трябва да се приеме като ядро на модела.

1. Компетентността е педагогическа, не само дигитална

Работата с данни означава превръщане на информацията в решение, действие и проследим ефект в теорията и практиката.

2. Професионалните данни са учебен ресурс

Калкулации, стандарти, качество, безопасност, грешки, време, ресурси и клиентска обратна връзка трябва да влизат в задачите на учениците.

3. Наставникът е медиатор на реалната среда

Той не е външен наблюдател, а участник в педагогическия цикъл с данни: наблюдение, извод, обратна връзка, оценяване.

4. Зрялостта се доказва с артефакти

Самооценката е само начало. Необходими са задачи, рубрики, портфолио, наблюдения, интервюта и данни за ефект.

Предложения за промяна на Наредба № 15

- Нова компетентност и допълнение към функциите на учителя в ПОО

Нова област в професионалния профил

Компетентност за използване на образователни, професионални и контекстуални данни при педагогически решения.

Данните се използват за планиране, диференциране, подкрепа, оценяване, подготовка за изпити и проследяване на ефекта.

Допълнение към общите функции

Да се добави функция за използване на данни от оценяване, наблюдение, участие, отсъствия, обратна връзка и учебни дейности.

Цел: решения за подкрепа, подобряване на преподаването и проследяване на напредъка.

Къде се допълва	Какви данни	За какво решение
Учител по теоретично обучение	анализ на входни/изходни равнища, текущо оценяване, казуси, проекти и подготовка за държавни изпити	адаптиране на съдържание, темпо, методи и задачи; връзка теория–практика
Учител по практическо обучение	данни от задачи, технологична последователност, качество, безопасност, време, самостоятелност и поведение	допълнителни упражнения, повторен инструктаж, индивидуална подкрепа и подобряване на практиката
Работа с работодатели	обратна връзка от фирми, наставници и практика	анализ на професионални умения, трудови навици, комуникация и готовност за реална среда

Предложения за промяна на Наредба № 15

- Портфолио, атестиране и доказателства за ефект

Професионално портфолио

Да включва доказателства за решения, основани на данни:

- анализи на резултати от теория и практика
- рубрики, чеклисти и данни от наблюдение
- обратна връзка от работодатели/наставници
- планове за подкрепа и ефект от мерките

Атестиране

В атестационните карти да се добави критерий:

„Използва данни за вземане на педагогически решения и проследяване на ефекта от тях в обучението по теория и практика на професията.“

Оценката да се основава на доказателства, не само на самоописание.

Квалификация и развитие

Квалификационните дейности да включват:

- качество, етика и защита на данните
- анализ на резултати и интервенции
- задачи с професионални данни
- работа с работодатели и наставници
- портфолио с артефакти и рефлексия

Очакван ефект: Наредба № 15 ще разпознава работата с данни като част от професионалния профил на учителя по ПОО, а не само като дигитално умение или административна отчетност.

Промяна на Наредба № 1 за дуално обучение

- Договор училище–работодател и отговорности на работодателя

§ 1. Допълнение в чл. 4, ал. 4

В договора между обучаваща институция и работодател да се уреди редът за събиране, документиране, обмен и използване на данни за напредъка, изпълнението, оценяването, подкрепата и безопасността.

Да се включат защита на личните данни, поверителност и професионална етика.

Мотив

Дуалното обучение вече е партньорство училище–работодател. За да има качество, трябва да е ясно кои данни се събират, кой има достъп до тях и как се използват за педагогически решения.

Данните са мост между учебните резултати и реалната работна среда.

§ 2. Нови точки в чл. 5	Предложено съдържание
т. 15	условия за използване на професионални данни, работна документация, технологична информация и показатели за качество, безопасност, ефективност и устойчивост като учебен ресурс
т. 16	вътрешни правила за документиране и използване на данни за напредък, изпълнение, типични грешки, професионално поведение, ЗБУТ и качество на изпълнението
т. 17	условия наставниците да използват данни и доказателства за педагогически решения, обратна връзка, оценяване и съгласуване с обучаващата институция

Промяна на Наредба № 1 за дуално обучение

2 • Наставник, дневник, оценяване и координация с учителя

Нова компетентност на наставника

Наставникът използва данни, наблюдения, доказателства и професионални индикатори при планиране, провеждане, подкрепа, обратна връзка и оценяване. Той анализира данни за напредък, типични грешки, качество, ЗБУТ, самостоятелност и професионално поведение.

Дневник и доказателства

Дневникът за практическо обучение да се използва като инструмент за данни:

- задачи, материали, инструменти
- усвоени компетентности
- възникнали проблеми
- качествена оценка, напредък и препоръки
- следващо действие

Оценяване и координация

Да се добави изискване текущата и годишната оценка да се обосновават с наблюдения, критерии и доказателства.

Наставникът периодично обменя данни с учителя по професионална подготовка за единни критерии и връзка теория–практика.

Данните се използват за подкрепа, не за стигматизация.

Най-съществената промяна: наставникът не само планира, демонстрира, контролира и оценява, а използва данни и доказателства за индивидуализиране на подкрепата и подобряване на дуалното обучение.